

USTAWA

z dnia _____

o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz ustawy Karta Nauczyciela

Art. 1. W ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148) w art. 63 wprowadza się następujące zmiany:

1) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Kandydata na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki wybierają rodzice uczniów danej szkoły, spośród dwóch kandydatów wyłonionych przez komisję konkursową powołaną przez organ prowadzący szkołę. Kandydatowi nie można odmówić powierzenia stanowiska dyrektora.”;

2) po ust. 10 dodaje się ust. 10a i 10b w brzmieniu:

„10a. W wyborach kandydata na dyrektora szkoły każdy rodzic dysponuje liczbą głosów analogiczną do liczby jego dzieci, które uczęszczają do danej szkoły.

10b. Wybór kandydata na dyrektora szkoły jest dokonywany bezwzględną większością głosów w głosowaniu tajnym. Szczegółową organizację wyborów określa statut szkoły.”;

3) w ust. 11 wyrazy „konkursu na stanowisko” zastępuje się wyrazami „konkursu oraz wyborów kandydata na stanowisko”.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 r. poz. 967, 2245, z 2019 r. poz. 730) w art. 6a w ust. 7 po wyrazach „rady szkoły” dodaje się przecinek i wyrazy „rady rodziców” .

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 2020 r.

UZASADNIENIE

1. Cel ustawy

Proponowane zmiany mają na celu zwiększenie roli rodziców w życiu społeczności szkolnej poprzez ich aktywne włączenie w proces wyłaniania dyrektora szkoły. Sprzyjać to będzie procesowi uspołeczniania zarządzania szkołami i placówkami publicznymi w Polsce, a także „mówieniu jednym głosem” przez dyrekcję, nauczycieli i rodziców, co ma niebagatelne znaczenie dla efektywności procesów kształcenia i wychowania. Osiągnięcie zaś takiej płaszczyzny porozumienia wymaga, aby relacje nauczyciel – rodzic i dyrektor – rodzic były relacjami partnerskimi.

Postulowane zmiany są kontynuacją polityki oświatowej państwa polegającej na demokratyzowaniu zarządzania szkołami poprzez angażowanie rodziców i działania sprzyjające przełamywaniu nieufności i roszczeniowego spojrzenia na szkołę jako instytucję. Centralne znaczenie w tym kontekście miała, wprowadzona w 2007 r. obligatoryjność powoływania rad rodziców, która okazała się rozwiązaniem trwałym, stając się podstawową platformą współpracy lokalnej społeczności z kadrą nauczycielską szkoły. Podkreślenia wymaga, że rada rodziców jest ważnym elementem tworzenia społeczeństwa obywatelskiego, z uwagi m.in. na to, że podejmowane działania odbywają się na zasadach wolontariatu.

Leżącą u podstaw niniejszego projektu koncepcja uspołecznienia szkolnictwa utożsamiana jest z procesami decentralizacji i demokratyzacji szkoły. W praktyce jednak najczęściej jest rozumiane jako włączenie czynnika społecznego w procesy zarządzania szkołą i wpływu otoczenia szkoły (interesariuszy) na model kształcenia i wychowania uczniów.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że zagadnienie uspołecznienia szkół należy rozpatrywać w dwóch wymiarach tj. wewnętrznym i zewnętrznym. Pierwszy z nich obejmuje działania zmierzające do wypracowania wewnętrznych rozwiązań regulacyjnych, które pozwalają na efektywne zarządzanie szkołą. Chodzi tu m.in. o sposób podejmowania decyzji, konsultowanie zmian czy formy komunikacji pomiędzy zaangażowanymi podmiotami. Elementem uspołecznienia w tym wymiarze jest sprawne funkcjonowanie rad rodziców i ich współpraca z radami pedagogicznymi czy radami szkół.

Z kolei uspołecznienia w wymiarze zewnętrznym wyraża się z jednej strony poprzez wpływ na lokalną społeczność i całe otoczenie, a z drugiej strony poprzez współpracę tegoż otoczenia ze środowiskiem szkolnym. Uspołecznienie w tym wymiarze ma zapobiegać wytworzeniu się dystansu pomiędzy szkołą a społecznością lokalną. Powinno tworzyć warunki dla partycypacji w sferze publicznej.

W związku z powyższym, projekt przewiduje zmianę dwóch ustaw.

2. Zmiany w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe

Zaproponowane rozwiązanie polega na włączeniu społeczności lokalnej (rodziców) w wybór dyrektora szkoły i sytuuje się na styku wymienionych wyżej typów uspołecznienia szkolnictwa. Dotychczasowa procedura konkursowa pozostaje nadal kluczowym etapem wyłaniania kandydata na dyrektora szkoły, zachowując charakter „otwarty” – może w niej wziąć udział szerokie grono zainteresowanych osób. Nowością ma być efekt prac komisji konkursowej. Proponuje się, by zamiast jednego, jak dotychczas, komisja wyłaniała dwóch kandydatów spośród których ostatecznego wyboru dokonają rodzice. Stworzy to dodatkową przestrzeń formalno-prawną do pełniejszego zaangażowania społeczności lokalnych w proces świadczenia usług publicznych.

Proponuje się, by każdy rodzic dysponował liczbą głosów analogiczną do liczby jego dzieci uczęszczających do danej szkoły. W ten sposób będzie można uniknąć trudności związanych z mogącymi pojawić się między rodzicami różnicami w preferencjach co do kandydatów.

Projekt celowo pozostawia kwestię sposobu przeprowadzenia wyborów do uregulowania w statucie szkoły, stawiając jedynie wymaganie tajności głosowania. Dokładne procedury głosowania powinny być dostosowane do okoliczności, takich jak rodzaj, wielkość szkoły, liczby uczniów czy czynników takich jak choćby liczba uczniów dojeżdżających na zajęcia z innych miejscowości.

3. Zmiany w ustawie z dnia z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela

Uzupełnieniem postulowanych zmian w Prawie oświatowym ma być nowelizacja Karty Nauczyciela polegająca na dołączeniu rady rodziców do kręgu podmiotów uprawnionych do wnioskowania o przeprowadzenie oceny pracy dyrektora szkoły przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Tego rodzaju uprawnienie, co warto zauważyć, przysługuje już radzie rodziców w odniesieniu do nauczyciela (art. 6a ust. 1 pkt 5 Karty Nauczyciela).

O ile przedstawione wyżej zmiany w Prawie oświatowym dotyczą „jednorazowego” aktu wyboru dyrektora (następującego co do zasady raz na pięć lat) przez ogół rodziców dzieci uczęszczających do danej szkoły, o tyle prezentowana w tym miejscu propozycja dotyczy ich reprezentacji w postaci rady rodziców i stanowić ma praktyczny wyraz (choć przecież ograniczony) prawa obywateli do oddolnego, społecznego partycypowania w sprawowaniu władzy, kontroli i stymulowaniu procesów rozwojowych w szkolnictwie.

4. Informacje końcowe

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie spowoduje obciążenia dla budżetu państwa.

Projekt ustawy nie wpływa na funkcjonowanie samorządu terytorialnego oraz nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami dotyczącymi funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Projekt ustawy nie wpływa na mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców i jest zgodny z przepisami ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1292 i 1495). Projektowana ustawa nie zawiera przepisów mających na celu ograniczenie biurokracji lub mogących spowodować jej wzrost.

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 z późn. zm.).

Osiągnięcie celu ustawy nie jest możliwe za pomocą innych środków.